

IOANNI PAVLO MONGIO

HYDRVNTINO MEDICO OPT.

IOANNES COSTAEVS S. D.

QVVM eorum qui adiecere animum ad scribendum varia sint proposita, suspectos illos ego quidem semper habui, qui vnus alicuius scriptoris, vel omnia damnare, vel tueri omnia profitentur. praebent enim illi quidem malae potius in alienum nomen inuidentiae, quam in perquirenda veritate studij argumentum: hi vero dum eum cuius patrocinium susceperunt, nihil vnquam temere, inconsiderate nihil dixisse contendunt; hominem ab hominis conditione subtrahere mani studio nituntur: vtrique vero, dum pro suo quisque instituto comminisci varia necesse habent, in magnas humanae miseriae, id est, incertae tenebras frequentissime praecipites deuoluuntur. Nos vero, quamuis & indicari in artibus, maxime vero in medicina, errores necesse existimemus, & bonorum scriptorum authoritatem sustinere semper egregium, & magna dignum laude fateamur; quum tamen pertinacius illud studium a sciendi, a veritatisque assequendae instituto auertere plurimum soleat; seruilis quidem animi censemus hominum existimationem plaris quam momenta rerum facere; ingenui vero hominis esse inhumani omnis studij ratione nudam sibi veritatem proponere ad perquirendum. Ita quidem, si tu Ioannes Paule Mongi in memoriam reuoces, ea tempora quibus in Auicenna te maxime hortatore, atque etiam adiutore meditabar, hoc ipsum quod mihi ante oculos constitueram, tu ipse vehementer, & probabas, & in eo ut persisterem hortabaris: hoc ipsum vix dicam, quantum postea mihi fuerit salutare. Hanc igitur rationem secutus, quum incidissem non multos post annos in Mesuae opera, eodem fato neglecta quo reliquorum Arabum medicorum monumenta, & ea meorum studiorum gratia vna mihi proposita veritate, percurrenda sumpsissem; profecto non modo virum hunc de medicina benemeritum, iniqua atque iniusta vexatione a recentioribus accusatum animaduerti; sed huius quoque exilio exitiosam medicam reip. illatam fuisse cladem perspexi: Namque materiam illam medicam, quam quotidie tractamus, quomodo nunc sine eorum praecceptorum obseruatione tuto in usum reuocemus, quae ab hoc doctissimo viro, ac fortasse ab hoc vno, sunt nobis tradita, atque explicata? Itaque effectum quidem est eo tempore, ut tam insignis damni admonitus miseratusque nostrorum temporum conditionem restituendi hunc scriptorem pristino statui maximo sim correptus desiderio: ceperim vero etiam periclitari si eius partes tueri possem, pro quibus veritatem stare existimarem. At vero, dum aliud ex alio negotium viget, opus quod ardenti animo aggressus fueram, pendere interruptum contigit. quod tamen qualemcunque statum obtineret, quum publici boni studiosus communicari alijs libenter essem passus; tanto applausu exceptum probatumque fuisse intellexi; me ut quidem studij mei non penituerit; post vero etiam, ut eundem laborem, quum primum per ocium licuit, tua praesertim MONGI exhortatione excitatus, subire; & quae rursus inter legendum digna notatu occurrere, eadem quoque omnibus impartiri non recusarim. Quamobrem praeter ea, quae in vniuersis eius operibus usque ad eam prioris Grabadin quem Antidotarium vocant, sectionem fuere a nobis conscripta, & diuulgata, in qua agit de conditis; prodeunt nunc in reliquam eius voluminis partem nouae obseruationes; non vulgares illae quidem; maxime autem (ut puto) ad compositorum de quibus illic agitur, medicamentorum interpretationem, persacilem illam quidem, & fidelem, a qua tamen si aliquo pacto te ipsa differre antiquam obseruauimus, id qualecunque esset discrimen, in margine indicauimus, ut cuique liberum sit vtram volet, sequi lectionem, atque hoc quidem tum in libro Canonum, tum in Antidotario, in libro enim Simplicium, quod esset a Syluio perturbatus a authoris ordo, vetustam quoque integram reliquimus versionem, ut sua scriptoris, & methodus, & fides seruetur. Erant etiam in superioribus editionibus, Mundini, Christophori Honesti, Manardi, ac Syluio obseruationes, quas suis locis reliquimus. In Mundini tantum & Honesti scriptis, in quibus alicubi, aut sola verborum expositio, aut minimarum rerum animaduersio erat, ne in ijs inutilibus absumerent tempus studiosi, delegimus exhiberet scriptoribus ea tantum, quae momenti alicuius, atque usus fore sentiremus, negleximus reliqua, quae tamen si alicui fuerint cordis, non grauabitur is priores quoque adire editiones. Iam vero, quod ad ipsius Mesuae opera pertinet, ea quidem vniuersae omnia, quantum fieri potuit, emendata ut prodirent, curauimus. Ut autem in Antidotario diuersas ponderum, ac rerum lectiones etiam annotauimus, ita in posteriori quoque Grabadin libro, qui est de particularibus corporis partium remedijs (de appropriatis vocant) infinitos errores sustulimus. Arabicas voces, quae in his frequentes sunt, mutare non sumus ausi; ut ne in aliena lingua plus ipsi nobis, quam alijs tribuere videamur. Ita quidem hoc volumine vniuersa opera, quae Mesuae sunt, conclusimus. Reliqua quae vna cum his ipsis exire consueuerant, sub nomine Supplementi in Mesuen propediem prodibunt, Vincentij Cogolli Medici Vicentini doctis. studio longe, quam antea illustriora. Atque haec quidem sunt quae in hac noua Mesuae operum editione ipsi effecimus, quorum idcirco rationem hoc loco reddidimus Mongi doctis. atque optime, ut quae abs te tanto viro probata sunt, a studiosis quoque alacriori animo excipiantur. Vale.

Ratio

Ratio in miscendis medicamentis obseruanda.

Medi- camentis miscen- tur p- pter.	Actio- nem.	Vt asse- quamur qd intē- dimus, misce- mus.	Similia, si con- ueniat.	Causa cum causa.	In his omnibus q̄q; vsu venit miscere si- milia medicamēta cōuenientia in gra- du, quod conducere possit, vt assequa- mur præcise qualitate cōuenientē pro morbo. Sed vt notat Auer. 5. coll. 57. in- uant hæc medicamenta si accidat vnū esse tenuius, quod crassiore misceatur, quare penetrare facit, & itimius agere. Si vero hoc non accidat, quo ad scopū hunc, nihil facit huiusmodi miscella.										
				Causa cum morbo.											
				Morbus cum morbo.											
				Morbus cum symptomate.											
				Symptoma cum sympt.											
				Omnia simul conueniant.											
				Medi- camentis miscen- tur p- pter.	Actio- nem.	Vt asse- quamur qd intē- dimus, misce- mus.	Contraria, si contrarietur.	Causa a morbo.	Vt in inflammatione vehemēti cū fluxio- ne, Miscemus refrigerantia repellētib. Vt si bilis, & obstructio adsit, Miscemus refrigerantia attenuantibus. Vt si vlcus cum mala tēperatura calida, Miscemus refrigerantia exiccantibus. Vt si humor frigidus, & dolor vehemēs, Miscemus calefaciētia dolorē leniētibus. Vt si febris cum fluxu ventris, Miscemus alterantia astringentibus. Vt si vigilia multa cū alui fluore, Miscemus cōciliātia somnū astringentibus. Vt si febris, obstructio, & vomitus, Miscemus alterantia attenuantibus, & ven- trem corroborantibus. Vt si adsit febris, & humor frigidus, Miscemus refrigerantia calefacientibus. Vt si peccet bilis cum piruita, Miscemus refrigerantia calefacientibus. Vt si sit humor frigidus, & dolor vehemēs, Miscemus calida stupefacientibus. Vt si ventriculus laboret mala tempera- tura frigida, iecur calida, Miscemus ca- lefacientia refrigerantibus. Vt si febris adsit cum sopore graui, Mi- scemus calida frigidis. Vt si coma sōniculosis, Miscemus calida frigidis. In hoc omnia non reperiuntur simul nisi secundum quid, cum vnū vni sit contrarium.						
								Causa a causa.							
								Morbus a morbo.							
								Causa a symptomate.							
Morbus a symptomate.															
Symptoma a symptom.															
Omnia simul dissimilia.															
Medi- camentis miscen- tur p- pter.	Vt agere pos- sint.	Vt agere pos- sint.	Quantum in- tendimus.					Quod inten- dimus.		Vt si vlcus sit in intestinis calce abstergendum, aut alia res sicca, quæ in- fundi nequeat, liquida admiscemus, vt infundi possit. Miscemus etiam arugini, squammæ aris, ac alijs, quæ conficere volu- mus ad formam emplastri lithargyrum, oleum, & similia. Vt si pars sit alteranda in profundo, Miscemus aliqua, quæ ad loca per- ducant, aut valentiora eiusdem qualitatis & tenacium partium, aut etiam aliquod oppositæ qualitatis, vt calida: sic in vlcere renū, quod intendimus ducere ad cicatricem, Miscemus medicamentis te- nuijs, & quæ perse offenderent, imò vlcus auerent, vt cantharides: aut lenta, vt in gula affectibus, vt harere possint in transitu. Vt inflammato iecore, digerentibus miscemus astringentia, ne ipsius ro- bur dissoluatur. Et si vbi desit medicamentum alterans simplicis qualitatis, miscemus duo in vna qualitate similia, in altera contraria: vt calidum, & hu- midum cum frigido, & humido. Vt cum purgandum est caput scāmōnio, ne offendatur ventriculus, aut iecur, Miscemus odorata modice styptica, vt viscerū robur seruetur. Cito, propterea Turbith & Agarico zingiber miscemus. Tarde, purgatorijs crassiora miscemus, & in forma pilulari conficimus, vt purgatio paulatim fiat. Inspicientibus, veluti antiqui nobis diligentiores emplastris coloris gratia miscebant cerusam, vt alba essent, aut oleum recens. 1. de comp. med. per genera. cap. 12. Gustantibus, vt cum scammonio miscemus cotoneū, & Theriacæ vinum dulce 3. simp. 15. & 1. de Antidot. 5. Odorantibus, vt propter diuites & delicatos, pompholygi in neruis vulneratis detestis miscemus picata vnguenta 3. de comp. med. per genera. 8. Tangentibus, vt in medicamento, & Hydreleo admiscemus oleum recens, ac multa a- lia, vt blandius fiat. 1. de comp. med. per genera 6.					
								augē- do			robur medi- camentū				
								mi- nuen- do							
				Vt tuto agant, ne offen- dant.	Vt tuto agant, ne offen- dant.	Vt tuto agant, ne offen- dant.	Partem circa quā agere in- tendimus.	Partes alias ab affecta.							
								Vt agāt	Vt agāt		Cito, propterea Turbith & Agarico zingiber miscemus.	Tarde, purgatorijs crassiora miscemus, & in forma pilulari conficimus, vt purgatio paulatim fiat.			
													Vt sint grata.	Vt sint grata.	Inspicientibus, veluti antiqui nobis diligentiores emplastris coloris gratia miscebant cerusam, vt alba essent, aut oleum recens. 1. de comp. med. per genera. cap. 12. Gustantibus, vt cum scammonio miscemus cotoneū, & Theriacæ vinum dulce 3. simp. 15. & 1. de Antidot. 5. Odorantibus, vt propter diuites & delicatos, pompholygi in neruis vulneratis detestis miscemus picata vnguenta 3. de comp. med. per genera. 8. Tangentibus, vt in medicamento, & Hydreleo admiscemus oleum recens, ac multa a- lia, vt blandius fiat. 1. de comp. med. per genera 6.